

غزلیات حافظ

با

شرح روان ابیات و واژه‌ها

به کوشش

مصطفی خدادادی

تهران، ۱۳۹۶

www.ketab.ir

سرشناسه	: خدادادان، مصطفی، ۱۳۳۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: غزلیات حافظ: با شرح روان ابیات و واژه‌ها/ به کوشش مصطفی خدادادی.
مشخصات نشر	: تهران: مدید، ۱۳۶۰.
مشخصات ظاهری	: ۷۲۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۲۲-۱۷-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: حافظ، شمس‌الدین محمد، - ۹۲ ق. دیوان -- نقد و تفسیر
موضوع	: Hafiz, Shamsoddin Mohan. 14th century. Divan-- Criticism and interpretation
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۸ق. -- تاریخ و نقد
موضوع	: Persian poetry -- 14th century -- History and criticism
شناسه افزوده	: حافظ، شمس‌الدین محمد، - ۷۹۲ ق. دیوان. برگزیده. شرح
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ع ۴ خ / ۵۴۳۵ PIR
رده بندی دیویی	: ۸ / ۱۳۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۲۴۲۱۷

غزلیات حافظ با شرح روان ابیات و واژه‌ها

به کوشش: مصطفی خدادادی

ناشر: انتشارات مدید

قطع: وزیری

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۶

چاپخانه: روز

تعداد کتان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶-۸۰۲۲-۷-۵

انتشارات مدید

تهران، میدان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، خیابان مه‌زاد پ. ۳۴، واحد ۶

تلفن: ۶۶۵۶۵۵۶۹

www.madidpub.ir

madidpub@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است. هر گونه چاپ، تکثیر یا باز نشر این اثر بدون مجوز مؤلف و ناشر، به هر شکل، اعم از افست، فتوکپی و انواع دیگر چاپ، بر روی هر حامل داده‌ای اعم از کاغذ سدی یا وسیله مشابه به صورت متن کامل یا خلاصه شده، تحت هر نام اعم از کتاب، در فضای واقعی یا مجازی و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

فهرست

۷	پیش گفتار
۹	غزلیات
۶۸۳	نکات دستوری و صنایع و آرایه‌ها
۶۸۶	فهرست اسامی اشخاص
۶۸۹	فهرست مکان‌ها
۶۹۱	فهرست آیات قرآنی
۶۹۳	فهرست ترکیبات و اصطلاحات
۶۹۵	فهرست لغات
۷۱۹	فهرست منابع و مأخذ

پیش‌گفتار

می‌گویند شاعر فریاد زمانه خویش است و پیوسته تحت تأثیر رخدادادهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و نارسایی‌های جامعه است. راین نارسایی‌ها را فریاد می‌کند. اگر فردوسی، مولوی، نظامی، سعدی و حافظ ... دلخواه‌های نارسایی‌زبانان قرار گرفته‌اند به سبب درک دقیق آنان از زمانه خود و جهان هستی و تاریخ بشریت می‌باشد. با توجه به این که اشعار این بزرگان هیچ‌گاه حالت شعار نداشته و از جان جهان‌بین‌شاعر سرچشمه گرفته است، همیشه ماندگار خواهد بود. هر بار که غزلی از خواجه را می‌خوانی گویا برای اولین بار است که این ابیات را از کتابی مقدس بازخوانی می‌کنی و روح سرشار از لذتی معنوی خواهد شد. بیهوده نیست که بعد از قرآن بیشترین کتابی که به چاپ رسیده و در منازل موجود است، دیوان شریف حضرت حافظ می‌باشد، این انسان آزاده که در عصری آشفته از تاریخ ایران‌زمین بدگامی کرده بی‌شک تحت تأثیر وقایع سرزمینش قرار گرفته، اما هیچ‌گاه تابع آن شرایط نبوده و حتی با حاکمان قدر و مردم‌ستیز و صوفیان و زاهدان ظاهرصلاح و مردم‌فریب را به خاطر سله و گذران زندگی برنگزیده است، آن‌گاه که شاه، وزیر، شیخ، شهنه، مسجد، خانقاه، خرق و حتی سجاده از جایگاه واقعی و مردمی خویش دور گشته‌اند، خواجه آنان را بی‌رحمانه مورد طنز و تعریض خود قرار می‌دهد، و در نهایت احترام و تواضع از درویش و گدا، دیر مغان و پیر میکده سخن می‌برد، در دفاع از انسان مظلوم و بر علیه ستمکاران تاریخ فریاد برمی‌آورد، شاه مردم‌فریب را حجتی ریاکار می‌نامد و خرقه صوفی دکان‌دار را مستوجب آتش زدن و سوختن می‌پندارد، که البته فریادش فراتر از زمان و مکان شاعر است، به همین جهت اشعار خواجه پیوسته طراوت نازگی خود را حفظ کرده است و همیشه نو می‌نماید. این عارف عاشق برخلاف رسم زمانه که

در حلقه مرشدی بودن و بدان افتخار کردن را هنری عارفانه می‌دانستند، ظاهراً سرسپرده پیری خاص قرار نداشته، هرچند که طی طریق را بدون مرشدی آگاه و رهبری صاحب‌رأی و گذر کردن از ظلمات فکری را بدون ارشاد و راهبری خضر فرخ‌پی غیرممکن می‌داند، اما خود ضمن ارادتی که به بعضی از مشاهیر زمانه داشته از مکتب فردی خاص پیروی نمی‌کرده است.

عصر خواجه همزمان با سلطنت پادشاهان آل اینجو و آل مظفر و ایلکانیان در شیراز و جنگ‌ها و خون‌ریزی‌ها و برادرکشی‌های گوناگون بوده و حافظ با حسرت از این وقایع نام می‌برد و با اندوه تمام از کشته شدن انسان‌های بی‌گناه یاد می‌کند.

چنانچه تاریخ سر حافظ را مورد مطالعه و بررسی قرار دهیم به زوایای ناشناخته کلام خواجه بهتر آشنا خواهیم شد.

این کتاب براساس نسخه تصحیح شده توسط علامه محمد قزوینی و شادروان دکتر قاسم غنی بدون هیچ‌گونه دخل و تصرف مورد بررسی و کندوکاو قرار گرفته است و تا آنجا که ممکن بوده سعی گردیده است خوانندگان عزیز را از مراجعه به فرهنگ‌ها و لغت‌نامه‌ها و منابع گوناگون بی‌نیاز گرداند و در پایان کتاب فهرست‌هایی تهیه شده تا در صورت نیاز به آنها مراجعه گردد. این فهرست‌ها شامل نکات دستوری، صواب‌شعری و آرایه‌های ادبی که در متن به آنها اشاره شده مختصر مورد شرح قرار گرفته است. سبک‌شناسی اشخاص و اماکن همچنین ترکیبات و اصطلاحات و فهرست لغات معنانشده در متن نیز در پایان کتاب فراهم شده است. لازم به ذکر است که نشانی تمامی این فهرست‌ها شماره غزل می‌باشد و خوانندگان گرامی می‌توانند با مراجعه به غزل، مورد خاص را جستجو کنند.

در خاتمه از تمامی کسانی که مرا در تهیه این مجموعه هدیه‌ها و یاری نموده‌اند خصوصاً دوست گرامی و فرهیخته‌ام جناب سیدرضا یکرنگیان که پیوسته سلامتی ایشان را از درگاه خداوند متان خواستار بوده‌ام کمال سپاسگزاری و امتنان را دارم.